

PANDUAN LALUAN KERJAYA

LEPASAN PENGAJIAN KEMAHIRAN TVET

Malaysia

Laluan kerja, jawatan, kemajuan profesional, sambung belajar
dan peluang keusahawanan bagi 12 bidang TVET utama.

Dokumen panduan: diterbitkan untuk rujukan pelajar, ibu bapa dan penyelaras program.
Sila semak tawaran semasa, NOSS dan syarat majikan sebelum membuat keputusan pengajian atau pekerjaan.

Disediakan: 27 Jun 2026

Cara menggunakan panduan ini

Dokumen ini menerangkan kemungkinan laluan kerjaya selepas seseorang menamatkan latihan kemahiran TVET. Laluan sebenar tidak semestinya lurus; seseorang boleh bertukar pengkhususan, menyambung pengajian atau membina perniagaan pada mana-mana peringkat.

JPk	Asas persijilan: Sistem Persijilan Kemahiran Malaysia mempunyai lima tahap: SKM Tahap 1 hingga Tahap 3, DKM Tahap 4 dan DLKM Tahap 5. [1]
-----	--

IPt	Sambung pengajian: Lulusan DKM dan DLKM boleh menggunakan laluan artikulasi ke program akademik yang berkaitan, tertakluk kepada syarat institusi dan bidang. [2]
-----	--

Alur perkembangan kerjaya umum

SKM / DKM ->	Trainee / Pembantu ->	Juruteknik / Eksekutif ->	Pakar / Kanan ->	Penyelia ->	Pengurus / Usahawan
-----------------	--------------------------	------------------------------	---------------------	----------------	---------------------

Bagaimana naik lebih cepat

- Bina bukti kemahiran: portfolio, logbook, projek sebenar, gambar kerja, laporan dan rekod latihan industri.
- Kuatkan kemahiran asas: komunikasi, disiplin keselamatan, penggunaan komputer, dokumentasi dan kerja berpasukan.
- Dapatkan pengalaman di tempat kerja dahulu sebelum mengejar jawatan penyeliaan atau pengurusan.
- Pilih satu pengkhususan yang jelas, contohnya server, solar, CNC, diagnostik kenderaan, BIM, fertigasi atau pastri.
- Semak syarat khusus bagi bidang terkawal seperti elektrik, pembinaan, keselamatan pekerjaan, penerbangan dan penjagaan kesihatan.

!	Peringatan: Nama jawatan, gaji, lesen, kursus wajib dan tahap pengalaman boleh berbeza mengikut negeri, majikan, jenis projek dan peraturan semasa. Dokumen ini bukan jaminan penempatan kerja.
---	--

1. Teknologi Maklumat dan Komputer

Bidang ini sesuai untuk lepasan yang minat membaiki komputer, mengurus server, membina laman web, memasang rangkaian atau menjaga keselamatan sistem. Kenaikan kerjaya biasanya berlaku melalui gabungan pengalaman troubleshooting, portfolio projek dan pensijilan teknikal yang relevan.

Program berkaitan daripada senarai terdahulu: Operasi Sistem Komputer; Pentadbiran Sistem Komputer; Rangkaian Komputer; Pembangunan Perisian; Keselamatan Siber; Sokongan Teknikal ICT.

SKM/DKM ICT ->	IT Support ->	Technician ->	Admin/Pembangun ->	Pakar ->	IT Manager / Bisnes
-------------------	------------------	------------------	-----------------------	-------------	---------------------

Perincian laluan kerjaya

Peringkat	Contoh jawatan	Fokus untuk naik tahap
Lepasan awal	IT Support Trainee, Computer Technician Assistant, Helpdesk Intern	Kuasai pemasangan PC, Windows/Linux asas, dokumentasi tiket dan komunikasi dengan pengguna.
Teknikal asas	Computer Technician, IT Support, Network Technician	Bina pengalaman troubleshooting, kabel rangkaian, printer, backup dan remote support.
Pengkhususan	System Administrator, Network Administrator, Junior Web Developer	Pilih fokus seperti server, cloud, rangkaian, database atau pembangunan web.
Pakar / kanan	Cybersecurity Analyst, Cloud Engineer, Senior System Engineer	Kukuhkan automasi, keselamatan, audit, pengurusan projek dan kemampuan menyelesaikan isu kompleks.
Kepimpinan	IT Supervisor, IT Manager, IT Consultant	Urus pasukan, bajet, vendor, pelan kesinambungan perniagaan dan polisi ICT.
Usahawan	Pemilik servis komputer, syarikat network, pembangun sistem, MSP	Bina servis yang jelas: maintenance kontrak, CCTV/network, laman web atau sistem organisasi.

Nilai tambah yang membantu

- Portfolio GitHub atau laman web projek sendiri.
- Pensijilan vendor mengikut fokus - contohnya rangkaian, cloud, Linux atau cybersecurity.
- Kemahiran bahasa Inggeris teknikal untuk membaca dokumentasi dan ticket pelanggan.

NEXT	Sambung pengajian / naik taraf: Sambung ke DKM/DLKM berkaitan atau diploma/ijazah dalam ICT, rangkaian, keselamatan siber, sains komputer atau sistem maklumat, tertakluk syarat institusi.
------	--

2. Elektrik dan Elektronik

Bidang elektrik, elektronik, automasi dan HVAC menawarkan laluan kerja di rumah kediaman, bangunan komersial, kilang, tenaga boleh baharu dan penyelenggaraan peralatan. Untuk kerja elektrik yang terkawal, kelayakan TVET perlu digabungkan dengan pengalaman kerja serta perakuan kompetensi yang berkaitan.

Program berkaitan daripada senarai terdahulu: Pemasangan Elektrik Satu Fasa/Tiga Fasa; Teknologi Elektronik; Mekatronik; Instrumentasi; HVAC; Tenaga Boleh Baharu.

SKM Elektrik ->	Pembantu ->	Juruteknik ->	Wireman / Automation ->	Penyelia ->	Kontraktor / Manager
--------------------	----------------	------------------	-------------------------------	----------------	-------------------------

Perincian laluan kerjaya

Peringkat	Contoh jawatan	Fokus untuk naik tahap
Lepasan awal	Pembantu Pendawai, Electrical Trainee, HVAC Assistant	Belajar membaca pelan, guna alat kerja dengan selamat, membuat pemeriksaan asas dan mengikut SOP.
Teknikal asas	Electrical Technician, Electronics Technician, Aircond Technician	Kuasai testing, wiring, servis preventive, laporan kerja dan diagnosis kerosakan.
Kompeten / pakar	Wireman, Chargeman, Solar Technician, Automation Technician	Kumpul pengalaman kerja sah, logbook dan latihan kompetensi mengikut laluan kerja yang dipilih.
Penyeliaan	Electrical Supervisor, Maintenance Supervisor, Project Coordinator	Rancang kerja, semak keselamatan, urus bahan, jadual dan pasukan teknikal.
Pengurusan	Electrical Manager, Facilities Manager, Technical Consultant	Urus operasi penyelenggaraan bangunan/kilang serta pematuhan teknikal dan vendor.
Usahawan	Kontraktor elektrik, servis HVAC, pemasangan solar, automasi kecil	Daftar perniagaan serta penuhi pendaftaran atau kompetensi yang diwajibkan untuk skop kerja tertentu.

Keperluan khusus yang perlu tahu

- Laluan Wireman memerlukan perakuan kompetensi Suruhanjaya Tenaga; antara syarat asas yang dinyatakan ialah umur, pendidikan dan pengalaman wiring yang berkaitan. [3]
- Laluan Chargeman juga mempunyai syarat kompetensi serta pengalaman operasi peralatan elektrik. [4]
- Pekerjaan di kilang boleh memberi kelebihan kepada pelatih yang memahami PLC, sensor, motor control dan preventive maintenance.

NEXT	Sambung pengajian / naik taraf: Sambung ke DKM/DLKM elektrik atau automasi; selepas pengalaman industri, fokus kepada kompetensi tenaga, automasi, solar atau pengurusan fasiliti.
------	---

3. Mekanikal, Pembuatan dan Industri

Bidang ini meliputi kimpalan, pemesinan CNC, fabrikasi, penyelenggaraan mesin, acuan dan kawalan kualiti. Laluan kerjaya kuat apabila pelatih dapat menunjukkan ketepatan kerja, pemahaman drawing, disiplin keselamatan dan kemampuan mengurangkan downtime mesin.

Program berkaitan daripada senarai terdahulu: Kimpalan Arka/Struktur; Pemesinan CNC; Teknologi Pembuatan; Penyelenggaraan Mekanikal; Teknologi Acuan; Fabrikasi Logam.

SKM Mekanikal ->	Operator / Helper ->	Juruteknik ->	Pakar CNC/Welder ->	Penyelia ->	Manager / Bengkel
---------------------	-------------------------	------------------	------------------------	----------------	-------------------

Perincian laluan kerjaya

Peringkat	Contoh jawatan	Fokus untuk naik tahap
Lepasan awal	Operator Mesin, Welder Helper, Mechanical Assistant	Fahami keselamatan bengkel, alat ukur, housekeeping dan kerja mengikut arahan kerja.
Teknikal asas	Mechanical Technician, Welder, CNC Operator, Maintenance Technician	Kuatkan ketepatan, baca technical drawing, ukur komponen dan rekod maintenance.
Pengkhususan	CNC Machinist, Tool & Die Technician, Senior Welder, QA/QC Technician	Kuasai proses khusus, parameter mesin, pemeriksaan kualiti dan penyelesaian masalah proses.
Penyeliaan	Production Supervisor, Maintenance Supervisor, QA Supervisor	Urus output, keselamatan, stok alat ganti, jadual preventive maintenance dan pasukan.
Pengurusan	Production Manager, Plant Maintenance Manager, Quality Manager	Kawal KPI, kualiti, kos, downtime mesin, audit dan penambahbaikan proses.
Usahawan	Bengkel welding, fabrikasi logam, machining kecil, servis maintenance	Mulakan dengan servis yang mempunyai permintaan jelas seperti grill, repair, jig atau fabrication.

Nilai tambah yang membantu

- Mahir alat ukur seperti vernier caliper, micrometer dan penggunaan technical drawing.
- Rekod kerja kimpalan, CNC atau maintenance dalam bentuk portfolio bergambar.
- Kemahiran 5S, quality control dan root-cause analysis sangat berguna untuk naik ke penyeliaan.

NEXT	Sambung pengajian / naik taraf: Sambung ke DKM/DLKM dalam pembuatan, mekanikal atau teknologi kimpalan; selepas itu boleh fokus pada quality, CAD/CAM, automation atau pengurusan industri.
------	--

4. Automotif dan Pengangkutan

Bidang automotif tidak berhenti pada servis minyak enjin. Ia boleh berkembang kepada diagnostik elektronik, aircond, body repair, kenderaan berat, motosikal serta teknologi hibrid dan EV. Kepercayaan pelanggan dan ketepatan diagnosis ialah aset utama dalam laluan ini.

Program berkaitan daripada senarai terdahulu: Pembaikan Kenderaan Ringan; Servis Diagnostik; Teknologi Automotif; Teknologi Motosikal; Pembaikan Badan; Kenderaan Berat.

SKM Automotif ->	Pembantu Mekanik ->	Mekanik ->	Diagnostik / EV ->	Foreman ->	Service Manager / Bengkel
---------------------	------------------------	---------------	-----------------------	---------------	---------------------------

Perincian laluan kerjaya

Peringkat	Contoh jawatan	Fokus untuk naik tahap
Lepasan awal	Pembantu Mekanik, Lube Technician, Tyre Assistant	Bina asas servis berkala, keselamatan bengkel, penggunaan alat dan pemeriksaan visual.
Teknikal asas	Automotive Technician, Motorcycle Technician, Aircond Technician	Kuasai enjin, brek, suspension, sistem elektrik serta laporan keadaan kenderaan.
Pengkhususan	Diagnostic Technician, Transmission Specialist, Hybrid/EV Technician	Mahir scanner, wiring diagram, ECU, sensor dan prosedur keselamatan voltan tinggi jika berkaitan.
Penyeliaan	Foreman, Workshop Supervisor, Service Advisor Senior	Semak kualiti repair, agih tugasan, urus pelanggan dan kurangkan masa menunggu.
Pengurusan	Service Manager, After-Sales Manager, Fleet Maintenance Manager	Urus target servis, stok alat ganti, waranti, pelanggan dan pasukan bengkel.
Usahawan	Bengkel kereta/motosikal, mobile service, detailing, tyre centre	Mulakan skop servis yang terkawal, telus harga dan bina rekod pelanggan yang baik.

Nilai tambah yang membantu

- Kemahiran diagnostik dan penggunaan scan tool memberi nilai lebih berbanding servis asas semata-mata.
- Belajar menerangkan masalah teknikal kepada pelanggan dengan bahasa yang mudah.
- Fokus EV/hybrid, aircond atau fleet boleh menjadi pengkhususan jangka panjang.

NEXT	Sambung pengajian / naik taraf: Sambung ke DKM/DLKM automotif atau program teknikal berkaitan; bina logbook servis dan kursus vendor untuk model atau sistem tertentu.
------	---

5. Pembinaan, Awam dan Infrastruktur

Bidang pembinaan meliputi kerja tapak, struktur, ukur tanah, perpaipan, BIM serta penyelarasan projek. Perkembangan kerjaya biasanya bermula dengan kefahaman kerja sebenar di tapak sebelum bergerak ke penyeliaan, dokumentasi dan pengurusan projek.

Program berkaitan daripada senarai terdahulu: Teknologi Pembinaan Bangunan; Teknologi Awam; Ukur Tanah; Teknologi Paip; Perpaipan Industri; BIM; Teknologi Seni Bina.

SKM Pembinaan ->	Site Assistant ->	Site Technician ->	Supervisor / BIM ->	Project Lead ->	Project Manager / Kontraktor
---------------------	----------------------	-----------------------	------------------------	--------------------	---------------------------------

Perincian laluan kerjaya

Peringkat	Contoh jawatan	Fokus untuk naik tahap
Lepasan awal	Site Assistant, General Construction Worker, Draughting Assistant	Fahami SOP tapak, PPE, bahan binaan, bacaan pelan dan disiplin kehadiran.
Teknikal asas	Site Technician, Civil Technician, Plumbing Technician, Survey Assistant	Kuatkan setting-out asas, dokumentasi kerja, pengukuran dan pemeriksaan kualiti.
Pengkhususan	BIM Modeller, Survey Technician, Pipefitter, QA/QC Site Technician	Pilih kemahiran yang boleh dibuktikan melalui model, pelan, laporan atau hasil kerja tapak.
Penyeliaan	Site Supervisor, Safety Site Coordinator, Project Coordinator	Urus tenaga kerja, jadual, subkontraktor, bahan dan isu harian di tapak.
Pengurusan	Assistant Project Manager, Project Manager, Construction Manager	Kawal kos, timeline, tender, risiko, mutu kerja serta komunikasi pelanggan.
Usahawan	Kontraktor binaan, renovasi, plumbing, BIM service, maintenance	Untuk kerja pembinaan sebagai kontraktor, syarikat perlu mematuhi pendaftaran CIDB yang berkaitan. [5]

Keperluan khusus yang perlu tahu

- Pendaftaran personel pembinaan dan latihan keselamatan tapak mungkin diperlukan mengikut peranan/projek. [5]
- Kemahiran membaca drawing, AutoCAD/Revit/BIM atau quantity take-off boleh mempercepatkan laluan ke penyeliaan.
- Portfolio projek hendaklah menjaga kerahsiaan pelanggan dan mematuhi peraturan tapak.

NEXT	Sambung pengajian / naik taraf: Sambung ke DKM/DLKM pembinaan atau bidang awam; selepas pengalaman, fokus pada project management, BIM, quality atau contracting.
------	--

6. Minyak, Gas dan Petrokimia

Bidang minyak, gas dan petrokimia memerlukan disiplin keselamatan yang tinggi, ketahanan bekerja mengikut jadual projek serta bukti kompetensi teknikal. Laluan berbeza mengikut kerja loji, fabrikasi, paip, instrumentasi, inspection atau HSE.

Program berkaitan daripada senarai terdahulu: Operasi Loji Proses; Teknologi Minyak dan Gas; Pipe Fitting; Scaffolding; Inspection/NDT; Process Instrumentation.

SKM Industri ->	Trainee / Helper ->	Technician ->	Pakar Industri ->	Site Supervisor ->	Kontraktor / Consultant
--------------------	------------------------	------------------	----------------------	-----------------------	-------------------------

Perincian laluan kerjaya

Peringkat	Contoh jawatan	Fokus untuk naik tahap
Lepasan awal	Trainee Technician, General Worker, Pipefitter/Welder Helper	Bina asas keselamatan industri, permit-to-work, housekeeping dan pemahaman arahan tapak.
Teknikal asas	Pipefitter, Instrument Technician, Mechanical Technician, Scaffolder	Kuasai kerja mengikut drawing, prosedur projek, alat kerja serta pemeriksaan sebelum serah tugas.
Pengkhususan	NDT Technician, QA/QC Technician, Process Operator, Senior Instrument Technician	Tambah kelayakan teknikal/industri yang diminta majikan dan bina rekod projek yang tersusun.
Penyeliaan	Site Supervisor, Lead Technician, HSE Coordinator, QA/QC Lead	Urus toolbox meeting, pasukan, daily progress, permit, keselamatan dan dokumentasi projek.
Pengurusan	Project Coordinator, Operations Supervisor, Maintenance Planner	Kawal jadual kerja, tenaga kerja, bahan, risiko serta komunikasi dengan klien dan vendor.
Usahawan	Servis fabrikasi, maintenance industri, scaffolding, inspection support	Mulakan selepas memahami skop, tanggungjawab kontrak, keselamatan dan kelayakan projek yang diperlukan.

Nilai tambah yang membantu

- Sijil keselamatan dan kompetensi boleh berbeza mengikut klien, lokasi, kerja onshore/offshore dan jenis projek.
- Disiplin dokumentasi - daily report, checklist, drawing mark-up dan logbook - amat penting.
- Jangan mengejar kerja berisiko tanpa latihan sah atau arahan penyelia kompeten.

NEXT	Sambung pengajian / naik taraf: Sambung ke DKM/DLKM dalam mekanikal, instrumentasi, process atau pengurusan industri; pilih kursus tambahan berdasarkan kehendak majikan sebenar.
------	--

7. Pertanian, Agro dan Veterinar

Bidang agro memberi laluan kerja dalam tanaman, fertigasi, hidroponik, ternakan, akuakultur, landskap dan servis jentera. Ia juga antara bidang TVET yang paling mudah dikembangkan menjadi perniagaan kecil jika pengurusan kos dan pemasaran dibuat dengan baik.

Program berkaitan daripada senarai terdahulu: Operasi Pengeluaran Tanaman; Pengendalian Ladang Ruminan; Penyelenggaraan Jentera Pertanian; Teknologi Tanaman; Ternakan; Akuakultur; Landskap; Agropreneur.

SKM Agro ->	Pembantu Ladang ->	Farm Technician ->	Pakar Tanaman/Ternakan ->	Supervisor ->	Farm Manager / Agropreneur
----------------	-----------------------	-----------------------	---------------------------------	------------------	-------------------------------

Perincian laluan kerjaya

Peringkat	Contoh jawatan	Fokus untuk naik tahap
Lepasan awal	Pembantu Ladang, Nursery Assistant, Farm Hand	Belajar SOP kebersihan, penyiraman, pembajaan, rekod harian dan penjagaan peralatan.
Teknikal asas	Farm Technician, Fertigasi Technician, Aquaculture Technician	Kuasai jadual tanaman/ternakan, kualiti air, pest management dan penggunaan jentera kecil.
Pengkhususan	Hidroponik Specialist, Livestock Technician, Landscape Technician	Bina kepakaran pada satu produk atau sistem supaya hasil dan kualiti lebih konsisten.
Penyeliaan	Farm Supervisor, Nursery Supervisor, Landscape Supervisor	Urus pekerja, jadual, stok input, rekod hasil, kualiti dan keselamatan kerja.
Pengurusan	Farm Manager, Operations Executive, Agro Consultant	Rancang produksi, kos, pasaran, penghantaran dan kerjasama pembekal/pelanggan.
Usahawan	Fertigasi, sayur premium, ikan, kambing, nursery, landskap	Mulakan kecil, rekod kos sebenar, cari pasaran dahulu dan scale secara berperingkat.

Nilai tambah yang membantu

- Rekod data hasil, kos makanan/baja dan kadar kematian membantu membuat keputusan bisnes.
- Gabungkan kemahiran agro dengan media sosial, video pendek dan e-commerce untuk pemasaran.
- Untuk vet/ubat haiwan atau perkhidmatan yang terkawal, rujuk syarat pihak berkuasa yang berkaitan.

NEXT	Sambung pengajian / naik taraf: Sambung ke DKM/DLKM agro atau bidang yang lebih khusus seperti akuakultur, landskap atau teknologi makanan; bina projek kebun/ternakan sebagai portfolio.
------	--

8. Hospitaliti, Pelancongan dan Makanan

Bidang hospitaliti mengutamakan standard servis, disiplin kebersihan, komunikasi dan kelajuan kerja. Pelatih boleh bergerak dari crew kepada ketua bahagian, pengurus operasi atau pemilik kafe/restoran/homestay.

Program berkaitan daripada senarai terdahulu: Operasi Penyediaan Makanan; Seni Kulinari; Bakeri dan Pastrri; Operasi Hotel; Pengurusan Pelancongan; Pengurusan Acara; Terapi Spa.

SKM Hospitaliti ->	Crew / Commis ->	Senior Crew ->	Supervisor ->	Manager ->	Kafe / Hotel / Event Bisnes
-----------------------	---------------------	-------------------	------------------	---------------	--------------------------------

Perincian laluan kerjaya

Peringkat	Contoh jawatan	Fokus untuk naik tahap
Lepasan awal	Kitchen Crew, Barista, Housekeeping Crew, Front Office Crew	Kuasai kebersihan, SOP, layanan pelanggan, kerja pantas dan kerjasama pasukan.
Teknikal asas	Commis Chef, Baker, Receptionist, Event Crew, Tour Assistant	Bina kemahiran produk/servis dan belajar mengurus complaint secara profesional.
Pengkhususan	Chef de Partie, Pastry Chef, Senior Barista, Event Coordinator	Bina signature skill seperti pastri, kopi, plating, event flow atau digital hospitality.
Penyeliaan	Sous Chef, Front Office Supervisor, F&B Supervisor, Event Supervisor	Urus shift, stok, mutu servis, latihan crew dan standard kebersihan.
Pengurusan	Head Chef, F&B Manager, Hotel Manager, Event Manager	Kawal menu/operasi, kos makanan, vendor, KPI servis dan pengalaman pelanggan.
Usahawan	Kafe, catering, bakery, food truck, homestay, event service	Uji menu/servis dengan kecil dahulu, kira kos dan jaga standard konsisten.

Nilai tambah yang membantu

- Kemahiran customer service dan pengurusan aduan sangat penting untuk naik tahap.
- Ambil gambar hasil masakan/pastri atau dokumentasi event sebagai portfolio.
- Kebersihan makanan, pengendalian bahan mentah dan pengurusan kos perlu diberi keutamaan.

NEXT	Sambung pengajian / naik taraf: Sambung ke DKM/DLKM hospitaliti, kulinari, pengurusan acara atau pelancongan; boleh juga bina pengalaman melalui kerja musim/perantisan.
------	---

9. Kecantikan, Fesyen dan Industri Kreatif

Bidang ini mempunyai tiga laluan besar yang boleh bergerak serentak: perkhidmatan kecantikan/rambut, penghasilan fesyen/kraftangan dan media kreatif digital. Portfolio visual, reputasi pelanggan dan kemahiran pemasaran adalah kunci untuk berkembang.

Program berkaitan daripada senarai terdahulu: Dandanan Rambut; Terapi Kecantikan; Fesyen dan Pakaian; Rekabentuk Grafik; Animasi 3D; Produksi Multimedia; Kraf Rotan/Anyaman.

SKM Kreatif ->	Pembantu / Junior ->	Profesional ->	Senior Specialist ->	Lead / Manager ->	Studio / Salon / Brand
-------------------	-------------------------	-------------------	-------------------------	----------------------	------------------------

Aliran kerjaya mengikut pengkhususan

Subaliran	Laluan ringkas	Contoh jawatan	Penting untuk naik tahap
Beauty & Hair	Assistant -> Stylist/Therapist -> Senior -> Supervisor -> Salon Manager -> Owner	Hair Stylist, Beauty Therapist, Makeup Artist, Spa Assistant	Bina hasil sebelum/selepas, servis pelanggan, kebersihan dan repeat customer.
Fesyen & Kraf	Pembantu Jahit -> Tailor/Designer -> Senior -> Production Lead -> Brand Owner	Tailor, Pattern Maker, Fashion Designer, Craft Maker	Kuasai pola, fitting, costing, jualan online dan identiti jenama.
Grafik & Media	Junior Designer -> Designer/Editor -> Senior -> Creative Lead -> Studio Owner	Graphic Designer, Video Editor, Photographer, Animator	Bina portfolio, urus feedback klien, deadline dan hak penggunaan karya.

Nilai tambah yang membantu

- Portfolio visual yang kemas lebih penting daripada sekadar senarai sijil; gunakan laman portfolio atau media sosial yang profesional.
- Pelajari pricing, quotation, deposit, hak cipta dan cara berurusan dengan pelanggan.
- Untuk servis kecantikan, utamakan sanitasi, keselamatan produk dan SOP pelanggan.

NEXT	Sambung pengajian / naik taraf: Sambung ke DKM/DLKM bagi bidang kreatif atau fokus kepada kursus mikro seperti fotografi, 3D, branding, fashion business atau digital marketing.
------	---

10. Perniagaan, Pengurusan dan Perkhidmatan

Bidang perniagaan membantu pelatih menjadi tulang belakang operasi organisasi. Laluan boleh bermula dari kerani atau sales assistant dan berkembang kepada pengurusan operasi, pemasaran digital, e-commerce atau perniagaan sendiri.

Program berkaitan daripada senarai terdahulu: Pengurusan Perniagaan; Pengurusan Pejabat; Perakaunan; Pengurusan Logistik; Perniagaan Digital; Pengurusan Runcit.

SKM Perniagaan ->	Admin / Sales ->	Executive ->	Team Lead ->	Operations Manager ->	Business Owner
----------------------	---------------------	-----------------	-----------------	--------------------------	----------------

Perincian laluan kerjaya

Peringkat	Contoh jawatan	Fokus untuk naik tahap
Lepasan awal	Admin Assistant, Cashier, Sales Assistant, Customer Service	Kuasai dokumen, komunikasi, sistem POS/Excel, layanan pelanggan dan disiplin kerja.
Teknikal asas	Admin Executive, Marketing Executive, E-Commerce Executive	Belajar laporan jualan, invois, stok, media sosial, CRM dan operasi harian.
Pengkhususan	Digital Marketing Specialist, Account Assistant, Logistics Coordinator	Pilih niche seperti ads, content, accounting support, HR support atau e-commerce.
Penyeliaan	Team Leader, Retail Supervisor, Operations Supervisor	Pantau prestasi, jadual staf, sasaran jualan, kualiti servis dan tindakan pembetulan.
Pengurusan	Business Manager, Operations Manager, Sales Manager	Urus strategi, bajet, vendor, KPI, proses dan perkembangan pasukan.
Usahawan	Online seller, agency, retail shop, service business, logistics microbusiness	Mulakan dengan masalah pelanggan yang jelas dan urus rekod kewangan sejak hari pertama.

Nilai tambah yang membantu

- Excel/Google Sheets, presentation, komunikasi profesional dan basic accounting memberi kelebihan besar.
- Untuk e-commerce, pelajari foto produk, copywriting, marketplace dan fulfilment.
- Simpan rekod portfolio: kempen, laporan jualan, susun atur kedai atau projek operasi.

NEXT	Sambung pengajian / naik taraf: Sambung ke DKM/DLKM pengurusan atau diploma/ijazah business, marketing, HR, accounting atau logistics mengikut syarat institusi.
------	---

11. Kesihatan, Keselamatan dan Perkhidmatan Sosial

Bidang ini merangkumi penjagaan, pendidikan awal kanak-kanak, keselamatan premis dan keselamatan/kesihatan pekerjaan. Setiap subaliran mempunyai sempadan tugas berbeza; jawatan profesional klinikal dan peranan kompeten tertakluk kepada kelayakan atau pendaftaran tambahan.

Program berkaitan daripada senarai terdahulu: Pembantu Kesihatan; Penjagaan Warga Emas; Pendidikan Awal Kanak-Kanak; Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan; Fire Safety; Pengawal Keselamatan.

SKM Perkhidmatan ->	Care / Safety Assistant ->	Technician / Caregiver ->	Coordinator ->	Supervisor ->	Manager / Centre Owner
------------------------	-------------------------------	------------------------------	-------------------	------------------	------------------------

Aliran kerjaya mengikut pengkhususan

Subaliran	Laluan ringkas	Contoh jawatan	Penting untuk naik tahap
Penjagaan	Care Assistant -> Caregiver -> Senior Caregiver -> Care Supervisor -> Centre Manager	Caregiver, Pembantu Pusat Jagaan, Support Worker	Empati, rekod penjagaan, keselamatan pelanggan dan komunikasi keluarga.
Early Childhood	Assistant Teacher -> Educator -> Senior Educator -> Centre Supervisor -> Manager	Pembantu Guru, Educator, Activity Coordinator	Rancangan aktiviti, perlindungan kanak-kanak, dokumentasi dan komunikasi ibu bapa.
OSH / Safety	Safety Assistant -> Safety Technician -> Coordinator -> Supervisor -> HSE Manager	Safety Assistant, HSE Coordinator, Fire Safety Technician	Latihan kompetensi, audit, dokumentasi risiko dan pemahaman perundangan. SHO tertakluk syarat/kelayakan yang ditetapkan. [6]

Keperluan khusus yang perlu tahu

- Jangan gunakan kelayakan TVET asas untuk mengaku sebagai doktor, jururawat berdaftar atau profesional klinikal tanpa kelayakan/pentauliahan yang sah.
- Peranan Safety and Health Officer (SHO) memerlukan kelayakan atau latihan sebagaimana ditentukan dan berkaitan pendaftaran kompeten. [6]
- Pusat jagaan atau taska mempunyai keperluan operasi dan peraturan sendiri; semak agensi berkaitan sebelum membuka pusat.

NEXT	Sambung pengajian / naik taraf: Sambung ke DKM/DLKM atau program khusus dalam care, early childhood atau OSH. Pilih latihan tambahan berdasarkan peranan sebenar yang mahu diceburi.
------	---

12. Marin, Penerbangan dan Logistik

Bidang ini merangkumi pergerakan manusia, barangan dan aset teknikal. Laluan logistik lebih berasaskan operasi gudang/rantaian bekalan, manakala marin dan penerbangan memerlukan disiplin keselamatan serta latihan mengikut industri atau majikan.

Program berkaitan daripada senarai terdahulu: Teknologi Marin; Operasi Pelabuhan; Penyelenggaraan Pesawat; Avionik; Logistik dan Rantaian Bekalan; Pengendalian Forklift.

SKM Logistik/Marin ->	Assistant ->	Technician / Coordinator ->	Senior Specialist ->	Supervisor ->	Manager / Operator
--------------------------	-----------------	--------------------------------	-------------------------	------------------	--------------------

Aliran kerjaya mengikut pengkhususan

Subaliran	Laluan ringkas	Contoh jawatan	Penting untuk naik tahap
Logistik	Warehouse Assistant -> Storekeeper/Forklift -> Coordinator -> Supervisor -> Supply Chain Manager	Warehouse Assistant, Storekeeper, Logistics Coordinator, Transport Planner	Kuasai stok, WMS/Excel, safety gudang, delivery planning dan dokumen penghantaran.
Marin	Trainee -> Marine Technician -> Senior Technician -> Maintenance Supervisor -> Operations Lead	Marine Technician, Port Operations Assistant, Engine Room Support	Fahami SOP keselamatan, maintenance, dokumentasi dan latihan industri yang diminta majikan.
Penerbangan	Trainee -> Aircraft/Avionics Technician -> Senior -> Maintenance Supervisor -> Specialist/Trainer	Aircraft Technician Assistant, Avionics Technician, Ground Support Technician	Ikuti latihan yang diiktiraf/dikehendaki industri; jawatan berlesen mempunyai syarat tambahan.

Nilai tambah yang membantu

- Kemahiran bahasa Inggeris dan dokumentasi adalah sangat penting untuk pelabuhan, penerbangan dan supply chain.
- Pengalaman operasi sebenar - warehouse, port, fleet atau MRO - membantu memilih pengkhususan yang betul.
- Untuk forklift, aset kritikal dan kerja penerbangan/marin, ikuti latihan keselamatan serta kebenaran majikan sebelum mengendalikan peralatan.

NEXT	Sambung pengajian / naik taraf: Sambung ke DKM/DLKM atau program diploma/ijazah logistics, supply chain, marine engineering, aviation maintenance atau pengurusan operasi mengikut syarat institusi.
------	---

Pelan tindakan 90 hari selepas tamat pengajian

Tidak perlu tunggu semua kemahiran sempurna. Gunakan tiga bulan pertama untuk mengubah sijil dan latihan amali menjadi bukti yang mudah difahami oleh majikan.

Peringkat	Contoh jawatan	Fokus untuk naik tahap
Hari 1 - 7	Siapkan CV 1 muka surat	Senaraikan SKM/DKM, latihan industri, projek, alat/perisian yang dikuasai dan nombor telefon rujukan jika ada.
Minggu 2 - 3	Bina portfolio	Masukkan gambar kerja, laporan, video pendek, screenshot sistem, design, projek atau logbook - ikut bidang masing-masing.
Minggu 4 - 6	Mohon secara fokus	Pilih 20-30 majikan yang benar-benar berkait dengan kepakaran anda, bukan mohon secara rawak sahaja.
Minggu 7 - 9	Tambah kemahiran kecil	Ambil kursus pendek atau projek sendiri yang mengisi jurang paling jelas pada jawatan sasaran.
Minggu 10 - 12	Nilai semula laluan	Tentukan sama ada mahu terus bekerja, ambil pengkhususan, sambung DKM/DLKM atau mula servis kecil sambilan.

Soalan untuk memilih arah kerjaya

- Adakah saya lebih suka kerja hands-on, kerja pelanggan, kerja pejabat atau kerja analisis?
- Apakah kemahiran yang saya paling yakin tunjukkan dalam satu sesi temuduga?
- Bidang mana yang memerlukan kompetensi tambahan sebelum saya boleh bergerak ke jawatan lebih tinggi?
- Adakah saya mahu bina kerjaya di syarikat besar, industri setempat atau bisnes sendiri?
- Apakah portfolio paling mudah untuk saya siapkan dalam masa satu bulan?

GO

Rumusan: TVET boleh membawa ke laluan teknikal, penyeliaan, pengurusan, sambung pengajian atau keusahawanan. Kunci utamanya ialah kemahiran yang terbukti, pengalaman kerja, sikap profesional dan kesediaan untuk terus belajar.

Rujukan dan nota pengesahan

Rujukan berikut digunakan untuk bahagian tahap persijilan, artikulasi dan contoh bidang yang mempunyai syarat kompetensi atau pendaftaran khusus. Semakan dibuat pada 27 Jun 2026.

- [1] Jabatan Pembangunan Kemahiran (JPK), “Sijil Kemahiran Malaysia (SKM)”. Menyatakan lima tahap Persijilan Kemahiran Malaysia: SKM Tahap 1, 2, 3; DKM Tahap 4; dan DLKM Tahap 5.
- [2] Jabatan Pembangunan Kemahiran (JPK), “Artikulasi”. Menyediakan rujukan laluan artikulasi untuk lulusan DKM dan DLKM ke program ijazah, tertakluk syarat institusi.
- [3] Suruhanjaya Tenaga, “Wireman”. Memaparkan syarat peperiksaan/perakuan kompetensi Wireman termasuk keperluan asas pengalaman kerja dan kelayakan.
- [4] Suruhanjaya Tenaga, “Chargeman”. Memaparkan syarat peperiksaan/perakuan kompetensi Chargeman termasuk pengalaman operasi peralatan elektrik.
- [5] Construction Industry Development Board (CIDB), “Contractor Registration” dan “Construction Personnel Registration”. Rujukan pendaftaran kontraktor serta personel pembinaan.
- [6] Jabatan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan (DOSH/JKKP), “Safety and Health Officer”. Rujukan peranan serta kelayakan/latihan bagi pegawai keselamatan dan kesihatan.

Had penggunaan dokumen

- Jawatan yang disenaraikan ialah contoh laluan kerjaya, bukan senarai kekosongan kerja atau jaminan jawatan.
- Syarat kemasukan, NOSS, akreditasi, perakuan kompetensi, lesen dan pendaftaran boleh berubah mengikut agensi serta industri.
- Semak portal rasmi JPK, UP_TVET, agensi kawal selia dan majikan untuk syarat semasa sebelum mendaftar program atau menerima tugasan kerja.